

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom

za celo leto 3 gld. — kr.

„ pol leta 1 „ 60 „

„ četrť leta — „ 80 „

Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste

prodaja knjigar Novak
na velikem trgu

po 5 kr. — Rokopis.
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Kaže li Slovencem seliti se v Bosno in Hercegovino!

Prostemu kmetškemu ljudstvu se huda godi povsod v Evropi, kder je nesrečni, brezverski liberalizem zavladal. Preveliki davki, silne vojaške dolžnosti, drage uprave, posebno pa še dolгови, obresti in oderuhi zraven slabih letin in slabe cene pridelkom rušijo in pokončavajo ta čestiti, imenitni, številni stan. Vsled tega zapuščajo tropama Evropo in se selijo v novi svet nove očetnjave, nove sreče, boljše bodočnosti iskat. Tudi pri nas v Avstriji se tako godi. Veliko tisoč jih je uže v Ameriko odšlo. Akopram je svet pri nas dovolj, še preveč naljuden, vendar je gosto izseljevanje velika škoda zapuščenj državi, najbolj pa zapuščenemu narodu, ki se tako preveč slabi. Zato so vsi slovenski naši listi začeli svetovati, naj bi slovenski ljudje namesto v Ameriko se rajši selili v Bosno in Hercegovino, kder stanuje soroden nam srbsko-hrvatski narod, kder je pa neizmerno veliko najlepše, najrodovitnejše zemlje prazne. To tem bolje, ker ste ti deželi sedaj naši in ker vlada sama izseljencev vabi ter jim ponuja sledeče dovolj dobre pogoje: „1. Vlada obeta priseljencem podporo za zidanje hiše, škednjev in hlevov. 2. Zemljo dá vlada na upanje; še le čez nekaj let, kedar si že malo pomorejo, začeli bodo priseljenci vsako leto nekaj plačevati za posestvo, tako dolgo, da ga izplačajo. To plačilo pa ne bo veliko, ker bodo le toliko plačali za svet, kolikor je zdaj cenjen, znano pa je, da ima zdaj zemljišče v Bosni nizko ceno. 3. Pašnike dobodo priseljenci iz početka zastonj v porabo; še le čez nekaj let bodo začeli nekoliko najemščine plačevati od pašnikov. 4. Les za zidanje pohištva dá država zastonj. 5. Če hoče cela vas priseljenec zidati cerkev ali šolo, dobi les zastonj. 6. Priseljenci so davka 10 let prosti. Le če bi kdo svoje posestvo prodal, in bi novi gospodar ne prišel v Bosno, ampak posestvo v najem dajal, ali neobdelano ležati pustil, potem se tako posestvo davku podvrže.

„Kakor je videti, so pogoji prav ugodni. Ker dobi priseljenec v Bosni zemljišče in pašnike na upanje, ker mu država pomaga pohištvo postaviti, zato ni treba druga, ko zdravih rok in kakih 200 gld. denarja, pa vsak lahko posestnik v Bosni postane. Z nevoljo smo slišali, da bi vlada najrajši prav dosti Nemcev doli privabila, in tako se bo čisto slovanska dežela počasi ponemčila. Ne samo iz tega, ampak še iz drugih uzrokov bi mi radi videli, da bi se revni Slovenci v Bosno izselili. Čeravno nam je žal za vsakega rojaka, vendar bi mi vsakemu Slovincu privoščili, da si svoje stanje zboljša. Zdaj mu je Bosna odprta; če le nekaj goldinarjev vkup spravi, da se z najpotrebnejšim orodjem in drugimi stvarmi preskrbi, postane lahko posestnik v Bosni, in če bo priden, je lahko v nekaj letih premožen kmet. Saj Slovenec je že znan kot marljiv in dober delavec; trden je pa tudi, da se ne ustraši ne mraza, ne vročine. Res je, da bi naša dežela nekaj stotin prebivalcev zgubila; pa to ni nobena nesreča, saj se tam težko živi, kjer je preveč ljudi. Mnogi mislijo, da je taka dežela srečna in cvetoča, kjer je prav veliko prebivalstva. Pa ti se motijo; Italija in Česka ste silno gosto obljudeni; pa ravno v teh deželah vlada silna revščina; na tisoče ljudi mora iti po svetu kruha iskat, tako Lahi kot zidarji, Čehi kot godci. Preobljudena dežela ne more biti srečna, ker je drug drugemu na poti, zemlja ne more vseh rediti, in naredi se gnjusno kruhorstvo.

Sicer pa bi se nič ne poznalo, če bi prav več tisoč Slovencev v Bosno šlo, ta primanjkljaj bi se v malih letih zopet pokril. Slovenski izseljenci v Bosni pa bodo slovenski domovini lahko mnogo koristili. Če bodo potrebovali obrtniških izdelkov, pisali bodo po nje v svoj kraj, na Slovensko; oni bodo tudi lahko posvetovali, da bodo še drugi Bosnjaki začeli obrtniške izdelke na Slovenskem kupovati, to tem prej, ker jim je Slovenija najbližja obrtniška dežela, ker Hrvaška nima dosti industrije. Tako se lahko prične za slovensko obrtnijo nova, vesela doba, in blagostanje na Slo-

venskem se bo vsled kupčijske zveze z jugoslovanskimi deželami močno pozdignilo. Brez dvoma bodo tudi slovenske knjige in slovenski časniki romali k slovenskim izseljencem v Bosno, ker bodo hoteli vedeti, kaj se doma godi, in tako bodo podpirali še slovensko književnost. Kakor stvar obračamo, vedno pridemo do tega sklepa, da bi revni slovenski kmečki ljudje dobro storili, če se preselijo v Bosno.“

„Slovenec.“

Gospodarske stvari.

Mladi konji in prerano delo.

M. I. Mnogo prav dobrih mladih konj se prej pokvari nego so pet let stari, v kateri starosti bi se prav za prav za delo še le rabiti smeli. Konjska narava to zahteva. Dostikrat pa se godi, da se začne konj že vpregati, ko je jedva drugo leto dopolnil. S tem pa neče rečeno biti, da bi nekaj malega in lahkega dela s pravim ozirom na moči dveletnega žrebeta, posebno če se z živinčeti pametno ravna, bilo škodljivo. Podkve so tako mladim konjem na kvar. Tudi prepuščanje takih živinčet samovolji in surovosti brezvestnih hlapcev, katerim je malo mar ali iz žrebeta lastnik priredi lepega močnega konja ali kako pokveko in katerim je korist gospodarjeva toliko na vesti ko lanski sneg, je v tem oziru pametni izreji konjev zelo na škodo. Pa tudi če imajo dobro voljo mlado živinče varovati, jim to ni vsakokrat mogoče. Mladi konj je vprežen, skače sem ter tje, trati svojo moč v nepotrebnih naporih in postane strašljiv in zbezan.

Tu se potem ni čuditi, da dobijo konji razne bolezni kakor bramor ali nakolenico, žolčne mehurje, otiske itd. brž kakor hitro so žrebeta začela delati. Konjska reja je večidel kriva in brez koristi za vse tiste, ki se ne dajo prepričati, da je najboljša, če se žrebeta do petega leta na dobri paši, ki ni močvirna, na prostem sprehajajo in skačejo. Ko bi to storili, vsi udje živinčet bi se lepo razrastli in izobrazili, kosti bi se jim vtrdile in nevarnost raznih bolezni bi bila kolikor mogoče odstranjena. Ni ravno pametno lepo žrebe, katero obeta, da postane iz njega brhek konj, h kovaču gnati in mu tam kopita prirezovati dati, da že nimajo nobene podobe pravega naravnega konjskega kopita. Vsakdo zna, da se mlada žrebata ne smejo podkavati, ampak, da se morajo pustiti dokler da se popolnoma izrastejo; kajti kakor raste celo truplo živinčeto ravno tako tudi kopito na nogi. Kako pa je mogoče, da kopito raste, ako ga železo stiska in zožuje, ko pa je konjsko kopito pokvečeno, je pokveka tudi celi konj in brez vse vrednosti. Vgovarjati se da, da se konji tekavci že dve leti stari in še prej podkujejo. Ali taki konji so drugače odgojeni ko drugi konji in mnogo jih ima tudi pokvečene noge, ohromijo in padajo.

Mnogokrat je videti, kako se mladi konji od voznikov z bičem prav surovo in neusmiljeno pretepavajo, ker glasu njihovega hitro ne razumejo in brž ne ubogajo. Tak surovež pa nima nobenega pojma o tem, s kako potrpežljivostjo se mora z mladimi žrebeti ravnati. Mnogokrat morajo žrebata dolgo in težko delati in ko gladna postanejo, se jim vrže nekoliko klaje, ki jo hlastno požró in jedva so to storila, že se zopet obuzdajo, vprežejo in v težko delo silijo. Ali se je tu čuditi, da jih začne po črevesu grizti, da dobijo koliko in nadušni postanejo. Napajajo se tudi brž po težkem delu z mrzlo vodo in v hlev postavijo, kar mnogokrat huda vnetja provzročuje. Delo žrebet je podobno delu mladih otrok v tovarnah ali fabrikah. To delo je po postavi vredjeno. Dobro bi bilo tudi delo mladih žrebet do šrtega leta postavno zabraniti. Tako bi se ne le živinčetom mnoge muke odvzele, ampak tudi lepota in brhkost naših konj bi se povzdignila. Konji bi lepši in boljši postali in mnogo nepotrebnih bolezni bi se odstranilo.

M. Da pšenica snetljiva ne postane. Najbolj zanesljivo sredstvo snet iz pšenice odpraviti, je namakanje semena v tekočini, v kateri se je primerno veliko kuprenega vitrijola raztopilo. Na 5 hektolitrov pšeničnega semena vzami 1 kilogram plavega ali modrega vitrijola, ki se v vreli vodi raztopi in potem z mrzlo vodo tako dolgo zaliva, da tekočina čez pšenično seme nekoliko 6—10 centimetrov stoji. Gornje seme ne sme suho biti. Pšenica se mora v tekočini, najbolje v kaki primerni kadi, večkrat premešati in vse puhlo seme, ki na tekočini plava, z nje sneti. Pšenica ostane 12 in če ima mnogo snetljivega zrnja v sebi po 16 ur v vitrijolovini. Ko se je dosti močila, se ocedi, prinese na škedenj, lepo razgrne in večkrat obrne, dokler da se popolnoma posuši. Vsuti se more tudi v kaki koš iz protja spleten in po tem na kako trato postaviti z žlebasto desko spodaj, po kateri se tekočina v podstavljeno posodo oceja.

M. Shramba za sadje. Pri vsakem večem gospodarstvu je posebna shramba za sadje potrebna in koristna. Najbolj se prilega za tako shrambo prvo nadstropje, ker je tukaj bolj suhotno. Okna se morajo proti mrazu zavarovati, da mraz ne more v shrambo. Če je prostor na izvoljbo, naj se shramba ne dela na severni strani poslopja zaradi mrzle severne sape ne. Toplota iz peči sadju škodi; če je prevelik mraz, se v shrambo zakuri, pa ne bolj ko na 8° C. Mala peč je toraj tudi tukaj potrebna. Okna se ne smejo o nobenem letnem času odpirati. Vsaka sorta sadja mora na policah najbolje iz hrastovih desk se shranjevati, police nad police ob stenah. Pod sadje je treba lego listja, maha itd. podložiti. Dobro je, če sadje nazad vedno više leži. Predaj se pribije na polično desko kaka latvica, da se sadje doli ne koča.

Kar nasproti sadja zgnjuje, se mora skrbno odbirati in od zdravega sadja proč jemati, da se zdravo ne okuži.

M. Kako spoznati, da je vino godno za v steklenice pretočiti. Če je staro vino čisto kakor zrcalo in če v steklenici, ki se je le na pol nalila, v topli sobi skozi pet dni čisto in brez vse vsedine ostane, je to znamenje, da je tako vino godno, da se v steklenice pretoči. Ko bi pa ne ostalo čisto in se na dnu steklenice pokazala vsedina, mora se z gelatinom ali ribjim mehurjem čistiti in v 14 dneh pretočiti, kar se v 14 dneh vdruge in zopet po 14 dneh vtretjič zgoditi mora. Pretakati se mora vino s pipo in škafo, da pride vino z zrakom v dotiko. Kolikorkrat se vino skali, se mora iz nova čistiti.

M. Spreminjava dobrih žitnih semen je koristna. To je pokazala skušnja, ktero je neki gospod Müller na svojem posestvu na gorenji Andrici naredil. Posejal je namreč jeden hektoliter kanadinskega ovsu in namlatil ga je od enega hektolitra $28\frac{1}{2}$ hektolitrov. Hektoliter je vagal po 50 kilogramov. Slama je bila poprek čez 140 centimetrov dolga in treba je še posebej omeniti, da oves na njivi ni polegel.

M. Pokvarjen puter zopet okusen napraviti. Puter, ki je dobil slab okus, tega zopet zgubi, če se v frišnem mleku zopet pregnjete in premesi. Na to se v črsvi vodi tako dolgo izpira, da voda ne gre več mlečna od njega.

Dopisi.

Iz Murskega polja. (Graška razstava.)

IV. Septembra 2. smo bili pri službi božji v Trojički cerkvi. Sebe in živino smo oskrbeli. Prvo, kar smo si danes ogledali, bilo je vojaško vadišče, kjer so se kanonirji vadili. Tu smo tudi videli prostor, namenjen za vožnjo dirkaleem iz okolice ljutomerske in drugim. Za tem se napotimo v tovarno, tvornico ali fabriko, kjer izdelujejo drotne cveke, žeblice. Do tovarne prispevši zapazim nad vratmi nemški napis, ki naznanja, da vhod ni prepovedan. Vstopimo naravnost noter. Bil je tak ropot, da drug drugega ni slišal. Človek, kateri ni videl, si lahko misli, da se taki cveki s kako veliko težavo delajo, je pa čisto ročno. Glavno ali veliko kolo goni voda, ki teče v strugi; veliko kolo pa goni drugi železni gredel, na katerem so potači ali kolesca enakomerno en od drugega oddaljeni, na teh potačkih so usnjene drete, ki so na vsako poedino mašino napeljane, da se mašina goni. V delavnici je čez 20 mašin, ki dela vsaka druge velikostne cveke, pa prav naglo in hitro; kolikor večje dela, toliko pa menje, ktera pa manjše pa jako hitro, da ni mogoče šteti, kolikor jih odpadne. Cveki, ki so dva palca dolgi, se delajo take hitrosti: moj pajdaš je štel od ene do

sto kakor hitreje je mogel in v tem času sem jaz naštel 65 cvekov. Cveki se sekajo iz drotu. To pregledavši po „Grijesu“ nekoliko prehodimo. Tudi ces. kr. žrebcev smo mislili iti gledat, nas pa stražnik ni pustil, ker so njih imeli nekaj zunaj vadišča. Kesneje bi pa nam bilo dovoljeno iti noter, pa nam čas ni dopuščal. Za tem se vrnemo proti poldne k živini, pri kateri smo ostali, da so šli drugi kaj pregledat. Od 4. uri smo pa dobili naznanilo, da naj ženemo konje v razstavin prostor in brž smo bili vsi pripravljeni, pa hajd skozi mesto in čez malo smo bili na svojem torišči. Vsak izmed nas je imel svojo številko, ime, kraj in kakšno je živinče. V razstavo še prinesemo hrane za živino, pri vsakem živinčetu ostane ena oseba, drugi pa so odšli v mesto na svoje prostore, ker je bilo že vnoč. Septembra 3., t. j. na den odprtja konjske razstave se dva vdeležima božje službe v cerkvi milosrčnikov na Murskem trgu; poslopje je prav prostorno lepo snažno ozaljšano, posvečeno Devici Mariji. Na vsaki strani so trije postranski altariji; na desnej je pa kraj cerkve, v katero je vhod skozi cerkvo, kapelica Matere božje, ki je tako temna, da jo morajo pri dnevi luči razsvetljevati. Zid še ni nič sesnažen, le prosto zidovje se vidi, kakor je bilo zezidano. V altarku je podoba Marije s Sinčkom v naročji, ki se težko da videti. Ta hišica Matere božje mora biti velikega pomena, kakor se vidi. Zunaj nad cerkvenimi vratmi je pa latinski napis: Ave Marija, gratia plena, Dominus tecum, t. j. zdravo Marija, milostipolna, Gospod s teboj. Čas je hitro pretekel. Malo smo še pregledali, kako so se dirkalci vadili se svojimi konji, potem pa šli na razstavin prostor. Vstopnine je bilo plačati ta dan 40 kr., mi smo pa brezplačno hodili vun in noter, ker smo imeli listke, da imamo konje v razstavi. Na prvo pogledamo konje, v kakem stanu da so, in ker je bilo vse dobro, zapustimo in gremo jaz in moj sopotnik na najodličnejši razstavin prostor. V ta prostor je se moglo nekoliko po stopnicah iti. No, tu je pa že skoraj, bi rekel, več kakor preveč vsega. Ne more se vsaka reč posebej popisati, z eno besedo bi rekel: vse najlepše lepотиje in umetnosti, kolikor se njih da narediti, nekatere so jako rabivne, nekatere pa za kinč in lepotti. Tu pridemo z nekim poznancom vkup in mi šaljivo pove „Tu so menda nebesa.“ Jaz odgovorim: „Ja pač, — ali tam bo bolje.“ V sredi prostora so viseli 3 lepi zvonovi prav ugodno vglasbeni, s katerimi je se zvonilo vsaki den, da se je odprlo prostorje zaran ob 7. uri, a zvečer ob 6. uri, ko se je zaprlo. Tudi se še vidijo glasoviri, cerkvene oprave, plašči, svečniki, muzikalni instrumenti, pleteni stoli, daljnogledi, šolske risarije iz višjih in nižjih šol, iz mesta in trgov, peči, ure, stoli, klobuki itd. To vse najlepšega in umetnega dela, glažarijske reči in posode, naravne rože v lepih zlogah, pletarije, kelihi itd. To vse pregledamo, vstopimo po stopnjah v nadstropje ali bolj na kor.

Tu so bili izdelki malerije iz graške obrtniške šole, rezane podobe svetnikov za cerkvene potrebe, vse najlepše in natančne, ko bi žive gledal. Prav lepa je bila rezana podoba Marija čistega spočetja srednje velikosti. Od tod se podamo zopet navzdol, še enkrat pregledamo po vsem prostoru, idemo po stopnicah, koder sva prišla noter in naravnost skozi druga vrata, ki so bile kakih 5 metrov od prejšnjega prostora. Tu nama ponudi gospodična srečko ali „los“, katerih številke so bile namerjene na razstavljene reči, ako je jo zadel. Za eno listino je se plačalo 50 kr. Dalje vstopima, pa kaj se da tu videti, ne morem popisati. Na desno stran je bil prostor napolnjen z raznimi podobami svetnikov ali kaj druga, oljnatih barv itd. itd., ena reč lepša od druge. Ne levi strani je bil prostor napolnjen z živalmi, perutnino in štirinogato divjačino. Vse narejeno brez izjemka, kakor živo, niti znamenja se ni dalo videti, da bi ne bilo živo, a bilo je nareto. Vsaka je po naravni srditosti, jezi ali pokornosti izdelana. Prek v drugem prostoru so pa bile enake reči narete, pa ni toliko, te so se pomikale, psi so hodili in lajali, pavi so hodili, rep razprostirali in pobešali itd. Več enakih reči je bilo razstavljenih. Največ je pa bilo sabolskih, (krojačskih), šiviljskih, čevljarških, milarskih, usnjarskih izdelkov, tudi razne fotografije so se videli. Vse to je bilo tako nastavljeno, da si navadni človek ne more misliti kaj takega. Videli smo šivalne stroje, posebno eden je bil, da sam ne vem kako, akoravno sem vsega pregledal. Nikdo ga ni gonil in ne nič ravnal, šival pa je, ako mu je šivilja kaj pridjala platnine. Ker je gospodična zmirom nanj šivala in delala obleke: ko platno pridene je šival, ko odvzame je stal. Najbrž je bil od kod kaki sopar priveden, da ga je gonil. Po vsem prostoru spregledama, potem pa skozi oba, skozi tega in skozi onega, ki sva ga sprva gledala, in pridema v tretji prostor.

(Dalje prih.)

Iz Ptuja. (Nesrečni Haložani). Pred nekaj dnevi dalje časa potujoč po lepih Haložah, kjer sem bil vaju vsikdar skoraj vedno vesela lica videti, bil sem sedaj nekako osupnjen, ko zagledam skoraj vsa žalostna, temna in vse ljudstvo nekako poparjeno. Ni mi dalo miru in povprašal sem marsikterega po vzrokih te poparjenosti in zvedel sem le preleško, kar se skoraj povsod čuje: slaba letina, malo nabrali, kruha ni, penoz ni, dolžen sem, živad so temu ali unemu „štingleci“ odgnali, onemu so posestvo prodali, vse je zadolženo, od nikod pomoči, itd. . . . K vsemu temu pa še se je pridružila neka druga nesreča, ki je precej močno, in zelo nepotrebno zadela sicer drugače s vsem zadovoljne in potrpežljive Haložane. Pripovedalo se mi je, da nedavno pribežal je od nikod nekakov pes, zaletel se najbrž zaradi lakote v neko štacuno, zgrabil domačo deklico za čevlje, ocukal več psov in nekega gospodarja tele. Reklo se je, da je bil stekel pes. Nemudoma je razpo-

slala gosposka strogo povelje, glaseče se na „zapor za pse“. Strogo povelje so dobili tudi žandarji in konjederec tamo „šintar“ imenovan, da opazujejo in nadzorujejo po steklem psu okuženo okolico haložko. To povelje kaj rad spolnuje „šintar“ kazajoč posestnikom zaprtih ali pripetih psov nemški pisano pismo od okr. glavarstva, ter od njih zahtevajoč, da morajo posestniki pustiti psom črva kopati, za kar zahteva 20—40 kr. sicer ga vstreli, potem tudi kakor so obč. predstojniki, osobito v Gruškovci, zapovedali za ogledovanje za vsakega psa 20—40 kr. To vse vkljub temu ko šintar, kakor njegovo pismo kaže, nima z nobenim psom pravice kaj opraviti, razun če je prost in vkljub temu, ko so občine dobile od okr. glavarstva se ve da zopet nemški — za eno vsaj gotovo vem — ukaz, da ne posamezniki, nego občinsko predstojništvo ima iz obč. blagajne platiti konjederec za njegov posel.

Ubogi kmet, kakoršnih pa je vsled slabih letin največ, nima dostikrat par krajcarjev za sol, sedaj pa ga nepričakovano nepripravljenega zgrabi „šintar“ rekoč, če mi ne platiš, kar zahtevam ali — kar zahteva spremljajoči ga občinski mož, — ustrelim ti psa. Čas je za lov. Lovec najemnik lova mora plačevati mnogo najemnine, kar občine porabijo; rad bi v prostih urah razveselil in nekoliko odškodoval se, a ne sme brez dovoljenja okr. glavarstva na lov s psi, a za prošnjo je treba koleka 50 kr. Nesrečam in plačilom ne konca ne kraja! Ubogi Haložani!

Iz Škal. (Nemčurstvo, trgateg, misijon.) Velenjski novi župan želi vse vrediti, zato je poslal vsem krčmarjem nekove liste, ki se „Policei-ordnung“ zovejo, natanko od kraja do konca vse nemške. Gosti v krčmi gledajo to na zid prilepljeno reč in ker nobeden ne ume, kateri pomen hrani vsebi, vprašajo tedaj krčmarja, kaj to pomeni; on pravi: jaz še sam dobro ne vem. Zato ni čuda, da mi Slovenci ne dobimo svojih pravic, ker imamo še povsod toliko nemškutarjev. Pa tudi te „Policei-ordnung“ v prihodnje menda ne bo treba rabiti, ker pri nas se je trgateg silno slabo obnesla; strašni zimski mraz je skoraj polovico trsja posušil, in kar je bilo še ostalo, to je potem trikratna toča pokončala. Pomozi nam Bog, kaj bo v prihodnje! Pa ni čuda, da nas Bog tako tepe, (hudi časi, pa še hujši ljudje.) Naš č. g. župnik so skrbeli, in še skrbijo za duše svojih faranov; v ta namen so hoteli tekočega leta sv. misijon prirediti. Pošljejo tedaj po čč. oo. jezuite; oni imajo več upliva, in ljudje mnogo zaupanja do njih; marsikteri bi najšel pokoj in mir vesti pri njih. Pa nesrečen človek, kateri je uže sam pred gosp. župnikom rekel, kake grenke dneve jim bo delal na njih sivo starost, posvetuje se v gostilnici s svojim enakovrednim pajdašem. In kakor sta sklenila tako dovršila; pisal je pismo na c. kr. glavarstvo, da polovica ljudij leži v nalezljivi bolezni, v osepnicah, (le samo dveleten otrok je

vmrl v tej bolezni) in tako je bil zabranjen sv. misijon. Dne 21. septembra morali so se č. gg. jezuiti, prišedši uže do Slov. Gradca, nazaj vrniti. Na prošnjo g. župnika je bilo na 16. oktobra zopet dovoljeno sv. misijon imeti, ali ova oseba izvedevši je zopet brzojavila c. k. glavarstvu, da huda vročinska bolezen razsaja, za katero pa še hvala Bogu nobeden zdravnik ne vé. S takšim djanjem je odpravil te sv. reči. Pa časa si nočem tratiti, da bi tukaj pisal njegovo ime, vsak človek, če ima še ljubezen do vere in Boga, se močno žalosti. Da bi vendar ga zmanjkalo skoraj iz Škal, ker že toliko nagaja g. župniku. Bog nikomur nič dolžen ne ostane, tudi on njegovej pravici odšel ne bo!

Iz Vojnika. V nedeljo, t. j. 24. t. m. se je tukaj vršila znamenita svečanost. Naše prostovoljno gasilno društvo si je namreč pred kratkim kupilo novo lepo brizgalnico za 800 for. To brizgalnico so v nedeljo naš veleč. gosp. župnik po popoldanski službi božji blagoslovili; pri tej priložnosti so tudi v kratkem in jedrnatem govoru razložili namen gasilnega društva in njegovo podlago. Vkljub slabemu vremenu se je zbralo veliko ljudstva in tudi gasilna društva bližnjih krajev so bila obilno zastopana; tako iz Celja, iz sv. Petra v Savinski dolini, iz Vitanja in iz Konjic. Celi trg je bil z zastavami okinčan in z venci je bilo skoraj vse prepreženo. Sploh slavnost je bila sijajna in zvečer so imeli veselico in ples, katerega so se naše gospodične mnogobrojno vdeležile.

Iz Koroškega. (Razne novosti). Izredne svečanosti vršile so se med koroško duhovščino; dva jeni najvišjih dostojanstvenikov sta v enem tednu obhajala zlato sv. mešo; dne 24. okt. t. l. preč. g. stolni župnik Janez Rauscher, a 26. okt. stolni dekan preč. g. Jakob Rebernik, ta pa v Žrelcah, kder je bil rojen 18. okt. 1807. — Mestna cerkev v Beljaku je vsa prenovljena, res krasna hiša božja. — Ondi blizu so Čače, kder so hudi nemškutarji doma ter so si omislili nemškega učitelja za svojo deco. Toda kmalu so izpoznali svojo neumnost. Deca ne vedó ne nemški ne slovenski, da je škoda za dragi čas in vsak krajcar za šolo. Vsled tega prosijo pri deželnem šolskem svetu za slovenskega učitelja. Do kedaj si ga izprosijo, to pa je težko povedati. — Iz Möllthala prodavajo posestniki za drage denarje lepo govejo živino. Nedavno je hrvatsko gospodarsko društvo nakupilo 16 bikov in 10 telic. — Koroški c. k. namestnik grof Lodron gre v pokoj, a na njegovo mesto želimo dobiti moža, ki bo tudi Slovencem prijazen in pravičen.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Britko in žestoko borbo bori lani pri volitvah tepena nemško-liberalna stranka. Ona razsaja, upija po časnikih „nemštvo je v nevarnosti“, ona žuga in se grozi na vse

strani, prosi Bismarka na pomoč in berači zopet pri Magjarih, ti pa jim dajejo brco na brco; iztirali so nedavno „nemške komedijante in igrokazne igralce“ iz Budimpešte in sedaj prepovedujejo vsem trgovcem na Ogerskem pisati trgovske knjige nemški; vse mora biti magjarski. V tej zadregi so liberalci svoj „Parteitag“ na Dunaji odložili do 14. novembra t. l., pa jim utegne še takrat spodleteti. Jako osupnilo je nemške liberalce potovanje vodje Čehov g. dr. Riegerja in vodje Poljakov g. dr. Smolke v Budimpešto na dogovore z magjarskimi politikarji. Bila sta nepričakovano dobro sprejeta. To je dobro znamenje, da grof Taaffe ne bode s svojo politiko tudi Slovanom prijazno propal zavoljo Magjarov, kakor l. 1871. grof Hohenwart. Tudi smrt nagaja liberalcem, pobrala jim je opata Helfersdorferja na Dunaji, vrhu tega se oglašajo zaporedom konservativni Nemci in v raznih shodih ugovarjajo ošabnosti liberalnih kričačev, kakor bi ti edino pravi Nemci bili; najsijajniše se bo to godilo v Linci, kamor je uže na tisoče konservativnih Nemcev namenjenih. — Ministri so baje iz nova odobrili tirjatve Čehov in Slovencev. Da bi tudi dejanj skoro kaj videli! — Južna železnica ne plačuje nič davka; zanaprej se jej ne more prizanašati več in ministerstvo baje tirja, naj ona namesto davka prepusti Rudolfovej železniški progo od Ljubljane do Trsta. — Na Moravskem močno tožijo o slabih nasledkih trgovanja in prodavanja posestev na kose. — Dunajska trgovska zbornica je do sedaj vselej izvolila kakšnega sina Abrahamovega v deželni ali državni zbor, sedaj se mnogo trgovcev protivi judovskemu kandidatu. — Svitli cesar se mudijo v Budimpešti, kder zborujejo delegacije. Tem je minister Szlavy povedal, da v Bosni in Hercegovini ni lahko mogoče vsega kmalu urediti, vendar je se mnogo zgodilo; dohodki zadostujejo potroškom za upravo in sodnije; zemljiščne mape ali „kataster“ bodo še le v 5. letih dodelane. V Zagrebu imamo Jugoslovani edino vseučilišče. Nedavno so ondi osnovali proforsko stolico za magjarski jezik, a samo 14 uradnikov hodi predavanj poslušat, pač pa zabaja mnogo dijakov poslušat profesorja dr. Celestina, ki uči ruski jezik in rusko slovstvo, kar je zopet Magjarom pod nos zakadilo.

Vnanje države. Ulčinja še Turki niso izročili Črnogorcem, obetajo pa storiti vsaki trenutek. — Greški kralj je sklical državni zbor in povdarjal potrebo vojakov podržati pod orožjem, da Greceja zasede priznani jej turški deželi Epir in Tesalijo. — Sultan je poslal 10.000 mož v Adrijanopol menda zavoljo Bolgarov; ti pa delajo šance ob Balkanskih gorah. — Srbski minister Ristič boče odstopiti. — Iz Rumunije merijo novo železnico, ki bi našo avstrijsko-ogersko progo nadaljevala pri Nikopolji črez Dunav v Svistov, Trnovo, črez Balkan v Egri-Sagro, kder bi trčila na turško železnico, ki drži do Carigrada. — Ruski car baje želi carjevanje odložiti, ker je bolan. To bi bilo

neizmerne važnosti, kajti njegov naslednik cesarjevič Aleksander je bistre glave, pogumnega srca in prebrisan vojskovodja, ki je v rusko-turške vojski srečno odbijal vse turške navale iz Ruščuka, Sumle, v Šipko ter tako mogoče storil, da so Rusi vlovili Osman-pašo v Plevni. — Nemški socijalisti so se hudo razprli med seboj. — Francoski jud Gambetta grdo razsaja zoper redovnike, žandarji so morali po sili vlomiti v samostane in menihe iztirati. Ljudstvo je uže silno razdraženo, v večih krajih prišlo je do tepežev. — Italijanski politikar Ricasoli je umrl, eden izmed onih, ki so pomagali papeža oropati. — V Afriki merijo Francozje velikansko železnico iz Algijera skoz puščavo Saharsko do reke Niger in od ondod v Senegambijo ob Atlantiškem morji. — Iz Kalifornije v Ameriko so v Evropo odposlali 30 milijonov veder vina, večjidel na Francosko in Angleško.

Za poduk in kratek čas.

Anton Magdič

doktor vsega zdravilstva, bivši zdravnik v Ormoži.

III. V drugem letu modroslovja, t. j. v osmi šoli, je A. Magdič dobil nekdanjega Ptujkega dekana Plohel'na štipendijo; nesla je tistokrat ta štipendija 90—95 gl. srebrnega denarja. To je bila v tisti dobi redka sreča za slovenskega dijaka. Slovenec, če tudi tako izvrsten, je težko kedaj vlovil štipendijo. Med visoko gospodo navadno ni našel prijatelja, brez takega pa ni šlo. Imajoč tako zdato podporo, je sklenil naš modroslovec stopiti v pravoznanske šole. Njegovi sošolci so se temu čudili, on pa je djal: Bog hoče, da jaz kot uradnik delam v blagor vbogega našega kmečkega ljudstva, vi pa delajte kot duhovniki. Kakor svedoči delovanje vsega Magdičevega življenja, je njegovo pošteno srce tistokrat tako sodilo: „duhovnikov, svojih rojakov, Slovenci imajo dovolj“. Tisto leto namreč (1841) je stopilo v Graško semenišče v prvo leto 34 bogoslovcev, pod Gradec smo tudi mi med Dravo in Muro bivajoči Slovenci tistokrat spadali, — in med temi je bilo 17 Slovencev, iz fare sv. Jurija na Šavnici 5*) in itak je moralo že v tisti dobi v srednjem nemškem Štajerskem več ko 30 slovenskih duhovnikov služiti, ker na Slovenskem ni bilo prostora; — posvetne gospode domače korenine pa smo imeli zelo malo, večjidel tujci so bili, ki za slovenskega kmeta niso imeli srca. —

*) Sekovska (Graška) škofija je štela pred 40 letmi 579984 duš: Nemcev je bilo 415545, Slovencev 164459. — Vseh delavnih duhovnikov bilo je (brez samostanskih) 595, Nemcev 414, Slovencev 181, Nemci so imeli za 1003 duš 1 duhovnika, Slovenci pa že za 908 jednega. Za Sekovsko škofijo bilo je v 4 letih 86 bogoslovcev, med jimi 45 Slovencev in 41 Nemcev. Slovenskih stanovnikov 3654 dalo je 1 bogoslovca, pri Nemcih pa še komaj 10010 jednega. Pis.

Anton Magdič, kot izvrsten dijak, je od 4. gimnazijalnega razreda počenši vedno podučeval druge slabejše in od tiste dobe od svojih staršev ni potreboval nikake podpore. Med temi bila sta 2 sošolca: Franc Ratej, sedaj notar v Slovenski Bistrici, in Jožef Miani, sedaj uradnik pri dežel-nem knjigovodstvu v Gradci. Tega oče je bil pri guberniji ravnatelj registrature. Si tudi o šolskih praznikih kaj prislužiti, se po dovršenih modroslovskih študijah A. Magdič poda k nekej družini na Koroško za domačega učitelja. Med tem pa so Štajerski deželni stanovi razpisali štipendijo 300 gl. za dijaka, kateri ima iti na Dunaj zdravilstva se učiti. Mahom piše J. Miani Magdiču na Koroško: naj prosi za to štipendijo; njegov oče bo delal pri veljavni gospodi, da se mu ta štipendija podeli. In res, A. Magdič je tako srečen, meda prvi Slovenec, ki je milost našel pri nemških Štajerskih deželnih stanovih, in dobil to štipendijo od 3. sept. 1841. To pa je bila zdato podpora. Kako srečno! Štipendija je nesla 300 gl. srb. d., dalje je prejel štipendist po vsaki prestani strogi skušnji (rigorosum) 100 fl. in ko je bil doktorjem imenovan, pa 100 gl. Zavezati pa se je moral, da ostane po dovršenih študijah kot zdravnik v domači Štajerski deželi. Kako so se čudili njegovi sošolci, ko se konec počitnic na jesen v Gradci snidejo večerko pred odhodom na Dunaj z Magdičem! Spremljali so ga 3 prijatelji v oštarijo k „Solncu“, da se poslovijo od ljubega sošolca. Pred 8 tedni še se senjalo nobenemu ni, da bo kateri izmed njih medicinar na Dunaji. Sedejo k mizi, se pogovarjajo o Dunaji, zdravilstvu itd. Pri tisti mizi sedel je tiho dijakom tuj gospod in poslušal njih govore, ko črez mali čas Magdič odide na stran, reče s začudenjem: kaj, ta slaboten in bolehas mladenič pojde na Dunaj zdravilstva se učiti? Lepo, da tako po prijateljski jemljete slovó; milujem pa vas in njega; ter vam povem: on ne bo prestal medicinskih študij; gotovo umerje poprej ko jih dovrši. Zaslišavše to izjavo vse na enkrat srčna žalost pobije; vrnivšemu se k mizi blagemu sošolcu pa trohice tega govora ne naznaniho.

Ta tuj gospod, sodili so po njegovem govorjenji, bil je zdravnik; pa takrat na srečo ni bil prerok. Magdič skončal je tudi medicinske šole izvrstno; 19 spričeval imam pred seboj in vidim, da je razven dveh, v vseh drugih različnih predmetih imel „odliko“; in ko je tudi prestal izvrstno vse stroge skušnje in spisal znanstveno razpravo „telovna odgoja otrok“, bil je meseca aprila 1847 doktorjem zdravilstva imenovan. (Brošura ima 39 strani in naslov: Die physische Erziehung der Kinder. Inaugural-Dissertation von Ant. Magdič, Doctor der Arzneikunde. Den Hohen Herren Herren Ständen Steiermarks, den Gönnern alles Guten, Wahren und Schönen. Wien 10. April 1847.)

Po tako izvrstno dokončanih študijah, — ne vem, ali je Dunaj imel v tisti dobi izvrstnejšega

dijaka — bil bi naš rojak gotovo sposoben častno zasesti mesto učnika in druge podučevati. Toda kakor se je že kot mladenič pred 7 letmi izrazil: on hoče delati v blagor ubogega slovenskega kmeta, nastanil se je toraj v najmanjšem mestu na Štajerskem, v Ormoži, da svoje obilne zdravniške znanosti v prvi vrsti obrne v prid kmetom, hlapcem in vincarjem; še na smrtni postelji, kakor sem slišal, je naročeval svojemu tovaršu, ki se je pred kratkim v Ormoži naselil, mlademu dr. Ž.: „mojih vincarjev mi ne zapustite.“

(Dalje prih.)

Smešničar 44. Oče rečejo: Janezek, le pridno hodi v šolo in uči se rad, saj znaš, da tega, kar se naučiš, ti nikoli nihče ne vzame. Janezek odgovori: To znam, oče; ali pomislite, da tudi tega, česar se ne naučim, mi nikoli nihče ne vzame.

„Vrtec.“

Razne stvari.

(*Starega Mariborčana pokopali*) smo 21. okt. t. l. g. Friderika Leirerja, daleč po spodnjem Štajerskem znanega bukvarja v gosposkeji ulici. Bil je 73 let star.

(*Advokaturu odprl*) v gornjej Radgoni je g. dr. Jožef Gorički, večletni koncipijent pri g. dr. Dominkuši v Mariboru, značajan narodnjak.

(*Iz Slov. Gradca izbegli trgovski pomočnik*) J. Fischer bil je v Gradcu prejet pa so od velike ukradene svote samo 50 fl. pri njem našli.

(*Hud tepež*) bil je v Gorišnici v ptujskem okraji; Janez Florijančič je mrtev obležal, Franc Vilčnik je na smrtni postelji in 6 drugih fantov več ali manje hudo ranjenih. Šest fantov iz Muretince je sodnija prejela,

(*V krčmi pri sv. Hemu*) šmarijskega okraja so fantje tako razsajali, da so posestniku Francu Kovačiču glavo vbili, vratne žile prerezali in Franca Plevnika hudo naklestili.

(*Tolovaja napala*) sta na sv. Lenartskeji cesti pod železniškim „viaduktom“ unkraj Leitersberga pri Mariboru kmetkega fanta, ki se je peljal domov k sv. Jakobu. Eden tolovaj zgrabi konja za uzdo, drugi skoči na voz. Toda fant se hrabro brani, zbijе tolovaja z voza, napodi konja in vbeži.

(*Žandarjev dobijo*) stalno nastavljenih v Ponkvo ob južnej železnici.

(*Drznih tatov*) je se v noči pripeljalo v Videm; vtrgali so pri tamošnjem trgovci in odpeljali blaga vrednega 1400 fl. Kdor tate ovadi, dobi 50 fl. nagrade.

(*Živinske bolezni*) razsajajo: pereči ogenj v Stari vasi brežiškega glavarstva, konjska smrkvina v Škofji vasi in Vrhovljah celjskega glavarstva.

(*Imenovan*) za adjunkta pri c. k. okrajnej sodniji v Slov. Bistrici je avškultant gosp. Franc Toplak.

(*Od sv. Trojice v Slov. goricah*) se nam poroča, da so v Senarskem posestniku in trgovcu z zrnjem M. Druzoviču tolovaji po noči vlomili in mu vrat prerezali.

(*Iz Hajdine*) se nam poroča, da je ondi umrl spreviden s sv. zakramenti bivši dijak na mariborskem učiteljišči, g. Karol Kocmut. Pogreb bil je v nedeljo in vkljub slabemu vremenu je se sešlo mnogo ljudij, ki so bili globoko genjeni po pesmi nagrobnici: „Blagor mu“, katero je rajnemu zapelo več gospodov in gospic pod vodstvom g. Weisklerja, vodje petju na proštnej cerkvi v Ptuji. Najpristrčnejšo zahvalo izreka vsem brat rajnega.

Vinko Kocmut.

(*Slovenski leposlovni list*) hočejo tudi v Ljubljani v novem letu izdajati gospodje: profesor Levec, notar J. Kresnik, dr. Iv. Taučar in urednik J. Jurčič. Tedaj dobimo kmalu 2 leposlovna lista.

(*Burna seja*) bila je 14. oktobra na Vranskem v tamošnjem okrajnem zastopu pod načelništvom č. g. dekana Bohinca. Sklenilo se je deželnemu odboru naznaniti, naj se okrajni zastopi zatrejo, do tiste dobe pa ima Vranski okrajni odbor uradovati slovenski in le v izrednih slučajih nemški. Dobro!

(*Odlikovan*) s „ordnom“ železne krone drugega reda je g. feldmaršal-lajtnant Julij vitez Šmigoc, sin nekdanjega slovenskega pisatelja in slovničarja štajerskega g. Šmigoca.

(*Iz Šalove, ormožkega okraja*) se nam poroča, da se hoče tamošnji občinski predstojnik popolnoma nagniti na nemčursko stran. Uradna pisma hoče samo v nemščini dobivati in oddajati, akopram nemščine nij zmožen ne v jeziku, ne v pisavi.

(*Družba lovcev*) se poda pretečeni petek iz Celja na Svetino. Lovec Domasko padne, puška se sproži, ter zadene slikarja Henrika Berna v trebuh, da kmalu umerje.

(*Okrajni zastopniki*) zbrani 8. okt. t. l. sklenoli so delati na to, da se znani „kreisamt“ z vrtom vred in dohodki mariborskemu kraju pripadajoči porabijo za priredjenje sodišča v Mariboru. Predlagal je to g. dr. Serneec. Dne 12. okt. zborovalo je več gospode, ki so sklenoli podpirovanih udov nabirati za omenjeno svrho in skrb izročili posebnemu odboru. V njem so gospodje: Fetz, Fontana, Gerčer, Hohl, Pfrimer, dr. Reiser, Schnurer in dr. Srneec. Nabrane ude k ustanovnej seji poklicati nalog dobili so gg: dr. Reiser, Gerčer in dr. Serneec.

(*Novo telegrafno štacijo*) s pošto vred napravili so v Trbovljah-Vodah.

(*Vojaška šola brigadna*) za kavalerijske oficirje odprli so v Mariboru.

Dražbe. 5. nov. Fr. Sikošek 1020 fl. v Kozjem, Jan. Prebiv v Beračah 870 fl. Ludvik Wallner 1870 fl. pri sv. Lenartu, Janez Hauptman v Cinzatu 950 fl. 9. nov. Jož. Koepek 1800 fl. v gor. Radgoni.

Tržna cena
preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica	Rž	Jedmen	Oves	Turšica	Proso	Ajda
	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.
Maribor . . .	8 30	6 30	5 10	3 30	6 30	5 —	5 30
Ptuj	8 15	6 35	4 37	3 25	5 40	3 70	9 90
Gradec	7 99	6 65	9 77	3 52	5 90	— —	6 41
Colovec	8 6	6 82	4 88	2 89	3 50	— —	— —
Ljubljana . . .	9 70	6 70	4 72	3 30	6 95	4 20	5 90
Varaždin . . .	8 50	7 20	5 20	3 —	4 80	6 —	5 —
Dunaj } 100 Klg.	12 20	10 70	8 80	6 60	8 50	8 85	— 20
Pešt	10 85	10 20	6 15	6 92	7 45	4 65	5 —

Loterijne številke:

V Gradci 23. oktobra 1880: 10, 80, 37, 81, 21.
Na Dunaji " " 3, 21, 78, 12, 54.
Prihodnje srečkanje: 6. novembra 1880.

Licitacija cerkvenega vina

letošnje trgatve bode se pri sv. Juriji na Pesnici dne 4. novembra ob 10. uri pred poludnevom v cerkveni kleti pod učilniškim hramom vršila.

Pri sv. Juriji na Pesnici dne 25. okt. 1880.

Cerkveno predstojništvo.

V najem

se daje pri Mali nedelji, pošta Ljutomer, (Luttenberg), posestvo s krčmo in mesnico vred. Za kramarijo ni ga na daleko in široko boljšega prostora. Več se zvé pri lastniku

Dr. Gregorič-I,
odvetniku v Ptui.

Pri Janezu Leonu v Mariboru

dobijo se sledeče tiskovine za

sole na deželi:

- „Izkaz in spričalo“ v nemškem jeziku.
- „Zapisnik“ slovensko-nemški.
- „Razrednica“ slovensko-nemška.
- „Opomin na šolsko obiskovanje“ slovensko.
- „Šolska naznanila“ slovensko-nemška.
- „Izkaz šolskih zamud“ slovensko-nemški.
- „Napoved kazni“ slovensko.
- „Tednica“ slovensko-nemška.
- „Plačilne pobotnice“ za učitelje nemšk.

3—3

Oznanilo.

8. novembra 1880 ob 11. uri predpoldnem se bo 10 polovnjakov pozno branega cerkvenega vina po dražbi v farovži Makolskem prodalo.

Cerkveno predstojništvo v Makolah.
Anton Hajšek.

Oznanilo

zavoljo prošenj za štipendijo razpisano od deželnega odbora štajerskega pri sadje- in vinorejski šoli v Mariboru za bližnje šolsko leto, ki se začne s 1. marcem 1881, veli, da se imajo do 1. decembra 1880 vložiti osobno od prošnika pri ravnatelji ovega zavoda v Mariboru. Več pové štev. 43. „Slov. Gospodarja.“

Gradec 4. okt. 1880.

1—2

Deželni odbor štajerski.

Livarna,
Badgasse Nr. 9,
blizo sl. cerkve.

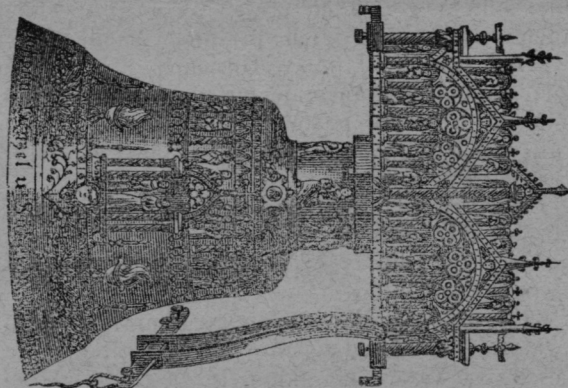

C. kr. privil.

Številnih priznaji
za zlate zvonove
je priredjenih za
ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov
v Mariboru,

zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvono-vine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi pre-gibnimi kronami (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli kdo želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lahko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

Ilustrirane obrazce dopošljemo, kdor jih želi, brezplačno po pošti!

6—8